

UDC 378:754/67;34

DOI <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2023-18-85-103>

General Characteristics of Pedagogical Conditions and the Structural and Functional Model for the Formation of Future Vocational Education Teachers' Pedagogical Tolerance by Means of Interdisciplinary Integration

Andrii Didur

Post graduate student of the Department of Mechanical Engineering and Transport,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

✉ 2, Maksyma Kryvonosa Str., Ternopil, Ukraine, 46027

E-mail: andriydidur@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2698-2257>

Загальна характеристика педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції

Андрій Володимирович Дідур

аспірант кафедри кафедри машинознавства та транспорту,

Тернопільський національний педагогічний університет

ім. Володимира Гнатюка,

✉ вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна, 46027

Abstract

Modern social processes are characterized by a global trend towards the priority of fundamental educational needs in the

formation of a developed personality with significant intellectual and creative potential. The article provides a general description of the main pedagogical conditions for the formation of future vocational education teachers' pedagogical tolerance by means of interdisciplinary integration, as well as the features of the structural and functional model for the process. **The purpose of the article** is to characterize the theoretical foundations and conditions for the formation of future vocational education teachers' pedagogical tolerance, with the involvement of means of interdisciplinary integration, as well as a description of the structural and functional model for the process. **Research methods.** During the implementation of the research, a number of general scientific research methods were used, in particular, methods of analysis, synthesis, concretization and formalization, abstraction, induction and deduction, comparison. **Results.** It is determined that among the main vectors for modernizing the national system of vocational education is the optimization of the process of theoretical and practical training of future teachers. The article establishes that the need to actualize the phenomenon of pedagogical tolerance is conditioned by the specific requirements for the professionally significant qualities of a vocational teacher, those are characterized by the specific content and specific focus of pedagogical activity. In the course of the study, it was found that one of the promising areas of pedagogical education is the formation of personal qualities of a future vocational education teacher as a specialist, including his/her pedagogical tolerance. Attention is focused on the importance of forming pedagogical tolerance of future vocational education teachers with the involvement of interdisciplinary integration. The essence of the phenomenon under study is identified as a personal quality and principle of a teacher's activity, which consists in recognizing the value of and expressing respect for the differences between the subjects of the educational process, recognizing the right to be different, refusing to change it in one's own image, the ability to adequately understand each other, and

---

the desire to build democratic relations with all subjects of the educational process. **Conclusions.** The study highlights the main provisions of modern legal acts that legitimize the need to transform the algorithms for training future vocational education teachers, as well as the conceptual foundations for organizing the educational process in higher education. In addition, the basic principles of implementation and development of interdisciplinary integration of the educational process are characterized.

Keywords: professional training, students, professional competence, pedagogical conditions, educational process, integration processes.

References

1. Romijn, B., Slot, P., & Leseman, P. (2021). Increasing teachers' intercultural competences in teacher preparation programs and through professional development: A review. *Teaching and Teacher Education*, 98. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103236>.
2. Magee, M., Kuijpers, M., & Runhaar, P. (2022). How vocational education teachers and managers make sense of career guidance. *British Journal of Guidance & Counselling*, 50(2). 273–289. DOI: 10.1080/03069885.2021.1948970.
3. Huang, F., & Cornell, D. (2021). Teacher Support for Zero Tolerance Is Associated With Higher Suspension Rates and Lower Feelings of Safety. *School Psychology Review*, 50(2). 388–405. DOI: 10.1080/2372966X.2020.1832865.
4. Yang, C., Xie, L., Qiao, S., & Yuille, A. L. (2019). Training Deep Neural Networks in Generations: A More Tolerant Teacher Educates Better Students. *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*, 33(01). 5628–5635. DOI: <https://doi.org/10.1609/aaai.v33i01.33015628>.
5. Ramírez-Montoya, M.S., Andrade-Vargas, L., Rivera-Rogel, D., & Portuguese-Castro, M. (2021). Trends for the Future of Education Programs for Professional Development. *Sustainability*, 13(13). <https://doi.org/10.3390/su13137244>.

6. Nagima, B., Saniya, N., Gulden, Y., Saule, Z., Aisulu, S., & Nazigul, M. (2023). Influence of Special Learning Technology on the Effectiveness of Pedagogical Ethics Formation in Future Teachers. *Journal of Education and E-Learning Research*, 10(1). 1–6. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1381273>.

7. Abdrakhman, G., Issabekova, G., & Kudabayeva, P. (2022). Multiculturalism As A Pedagogical Category Of Integrative-Modular Approach. *Education Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 13(1). 126–140. DOI: 10.47750/jett.2022.13.01.015.

8. Tangirov, E. S. (2022). Mechanisms of educational study of students on the basis of modern pedagogical technologies. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 4. 247–250. <https://sjird.journalspark.org/index.php/sjird/article/view/108>.

9. Akhmedov, B.A. (2022). Psychological and pedagogical possibilities of forming tolerance in future teachers. *Uzbek Scholar Journal*, 11. 289–295. Retrieved from <https://uzbekscholar.com/index.php/uzs/article/view/487>.

10. Gutu, V., & Boghian, I. (2019). A Bidimensional Psycho-pedagogical Model for Tolerance Education. *Romanian Journal for Multidimensional Education/Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 11(4).

11. Hnatovska, K. (2020). Culturological approach as a tool for development tolerance in future specialists. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, 23. 96–100. DOI: <https://doi.org/10.15330/msuc.2020.23.96-100>.

12. Shvardak, M.V. (2021). Zakonomirnosti ta metodologichni pryncypu sistemu pidgotovku majbytnih kerinukiv zakladi zagalnoji serednjoji ositu do zastosyannja tehnologij pedagogichnogo menedgmenty [Regularities and methodological principles of the system of training future managers of general secondary education institutions for the application of pedagogical management technologies]. *Nayka majbytnjogo: zbirnik naykovuh prac studentiv, aspirantiv ta molodyh vchenuh*

- *Science of the future: a collection of scientific works of students, postgraduates and young scientists*, 1(7). 151–157. Retrieved from <http://localhost:8080/jspui/handle/123456789/8299> [in Ukrainian].

13. Voloshchuk, I. A. (2020). Rozzutok tolerantnuh jakostej majbytnih vchuteliv sustemi fahovoji pidgotovku [Development of tolerant qualities of future teachers in the professional training system]. *Naykovui visnuk Ljotnoji akademiji - Scientific Bulletin of the Flight Academy*, 7. 20–25. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2020_7_4. [in Ukrainian].

14. Ljylka, G. (2020). Pedagogichna tolerantnist jak profesijna jakist sychasnogo vchutelja pochatkovuh klasiv [Pedagogical tolerance as a professional quality of a modern primary school teacher]. *Moloduj vchenuj - A young scientist*, 2(78). 435–437. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-91> [in Ukrainian].

15. Maksumova, O.O. (2019). Pozucija tolerantnosti vchutelja NYSH. Sustema pidgotovku majbytnih fahivciv y konteksti stanovlennja Novoji ykrajinskoji shkolu: monografija [The position of tolerance of the teacher of NUS. The system of training future specialists in the context of the formation of the New Ukrainian School: a monograph]. 38–54. Retrieved from http://eprints.zu.edu.ua/30263/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9E_1.PDF [in Ukrainian].

16. Sokol, M., Galyna, R., Khrystyna, S., Hvozdyak, O., Violetta, G., & Svitlana, I. (2021). Tolerance in the communicative culture of modern educational manager. *Propósitos y representaciones*, 9(2). Retrieved from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8108857>.

17. Lysenko, N., Shtefan, L., & Kholodniak, O. (2020). Teaching tolerance at school: the experience of modern French education system. *Journal of Liberty and International Affairs*, 6(1). 129–138. Retrieved from <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=853345>.

Вступ

Постановка проблеми. Система національної освіти наразі перебуває на етапі трансформації та удосконалення усіх освітніх векторів діяльності. Серед пріоритетних напрямів модернізації української системи професійної освіти позиціонується, зокрема, оптимізація процесу теоретико-практичної підготовки майбутніх педагогів. У системах вищої й середньої вітчизняної освіти формуються новітні вимоги та передумови ефективності процесу. В зв'язку з цим, зростає роль соціального і педагогічного аспектів формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти, професійна стежа яких характеризується прогностичним всебічним розвитком особистості з сформованою системою ідеалів і цінностей. Актуальна тенденція щодо демократизації стосунків між суб'єктами освітнього процесу формує необхідність у теоретико-практичних дослідженнях основ толерантності та формуванні інноваційних технологій, що сприятимуть ефективній соціальній адаптації особистості. Необхідно зауважити, що сучасний соціум володіє фундаментальною освітньою потребою у багатофункціональному підході до формування особистості-фахівця, вимагаючи належного рівня володіння інтелектуально-творчим потенціалом і глобальним мисленням. Тенденція зумовлена як загальною кардинальною трансформацією підходів до освітнього процесу, так і формуванням інноваційних вимог до педагога професійної освіти як до толерантного фахівця, що здатний до ефективної конструктивної взаємодії в різноманітному професійному середовищі. Така концепція формує стратегічно значущу мету освітнього процесу сучасності, а тому проблематика дослідження педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти набуває особливої актуальності. Особлива роль у процесі відводиться засобам міждисциплінарної інтеграції, котрі в

повній мірі актуалізують пріоритетність найоптимальніших підходів та методології щодо досягнення вищезазначеної мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій ідентифікує суттєвий науковий інтерес до проблематики оптимізації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх педагогів професійної освіти. Вченими сучасності досліджено різноманітність аспектів фахового навчання студентів педагогічних закладів освіти (Romijn, B., Slot, P., & Leseman, P., 2021; Magee, M., Kuijpers, M., & Runhaar, P., 2022). Численні актуальні наукові публікації присвячені пошуку шляхів вирішення проблеми формування професійної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти. Так, окремі науковці (Huang, F., & Cornell, D., 2021; Yang, C., Xie, L., Qiao, S., & Yuille, A. L., 2019). зосереджують власні наукові пошуки на аналітиці передумов, особливостей та ризиків процесу формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції. Водночас, сучасні вчені (Ramírez-Montoya, M.S., Andrade-Vargas, L., Rivera-Rogel, D., & Portuguese-Castro, M., 2021) досліджують поняття толерантності як комплексної особистісної та професійної властивості майбутнього педагога. Характеристика структурно-функціональної моделі процесу формування педагогічної толерантності ретельно аналізується в роботах окремих дослідників сучасності (Nagima, B., Saniya, N., Gulden, Y., Saule, Z., Aisulu, S., & Nazigul, M., 2023; Abdrakhman, G., Issabekova, G., & Kudabayeva, P., 2022) В той же час, окремими вченими проведено узагальнення проблематики формування толерантності (Tangirov, E.S., 2022; Akhmedov, B.A., 2022), а в деяких нещодавніх напрацюваннях як пріоритет розвитку освітнього процесу позиціонується парадигма досліджуваного явища в контексті особистісної зрілості студентів педагогічних спеціальностей та залучення функціоналу міждисциплінарної інтеграції

(Gutu, V., & Boghian, I., 2019). Концептуальні горизонти досліджуваної проблематики розширюються в напрацюваннях вчених (Hnatovska, K., 2020), котрі займаються розробкою педагогічної моделі процесу формування толерантності у майбутніх педагогів на основі принципів універсального сприйняття та формування внутрішньої культури особистості. Таким чином, більшість дослідників сучасності трактують толерантність як ціннісну основу професійної діяльності педагога.

Водночас, питання функціональної характеристики педагогічних умов формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти з залученням засобів міждисциплінарної інтеграції, а також формування структурно-функціональної моделі процесу, здебільшого, залишаються поза увагою наукових напрацювань сучасних вчених або досліджені недостатньо, що актуалізує необхідність розширеної аналітики предмету даного дослідження. Саме невирішеним аспектам процесу формування педагогічної толерантності в освітній діяльності присвячена робота над поточним дослідженням.

Метою статті позиціонується характеристика теоретичних основ та умов формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти, з залученням засобів міждисциплінарної інтеграції, а також опис структурно-функціональної моделі процесу.

Матеріали і методи досліджень

У ході реалізації дослідження було задіяно низку загальнонаукових методів дослідження, зокрема, методи аналізу, синтезу, конкретизації та формалізації, абстрагування, індукції та дедукції, порівняння. Теоретико-методологічну базу даної роботи формують актуальні публікації у фахових галузевих виданнях, посібники та монографії, матеріали наукових конференцій та дисертаційних досліджень, а також висновки теоретико-аналітичних та практичних напрацювань вчених сучасності.

Робота над статтею здійснювалась з врахуванням принципів комплексності та системності наукових досліджень. Такий підхід дав змогу проаналізувати об'єкт дослідження як цілісну систему, з низкою взаємозв'язків та взаємозалежностей.

Методи аналізу та синтезу використані в процесі дослідження з метою виділення основних факторів формування педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції.

Метод порівняння було задіяно в ході роботи задля ідентифікації специфічних рис сучасної інноваційної парадигми в секторі розвитку педагогічної толерантності з залученням інструментарію міждисциплінарної інтеграції, у порівнянні з традиційними підходами до підготовки фахівців професійної освіти.

Метод абстрагування було застосовано в процесі дослідження з метою виділення теоретичних узагальнень, ідентифікації основних категорій та понять, а також в ході формування висновків щодо пріоритетних векторів розвитку процесу формування педагогічної толерантності.

Індуктивний метод було застосовано в дослідженні в ході формування прогностичних напрямів розвитку досліджуваного процесу. Дедуктивний метод було застосовано в процесі роботи задля виокремлення напрямів формування інноваційної освітньої концепції в Україні.

Метод конкретизації було використано в ході роботи з метою доведення ефективності інноваційних можливостей сучасної методології освіти в процесі побудови структурно-функціональної моделі формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції.

Метод формалізації задіяно в процесі дослідження для ідентифікації пріоритетних векторів розвитку освітньої парадигми в напрямку формування педагогічної

толерантності, а також з метою структуризації пріоритетів та принципів об'єкту дослідження.

Результати та їх обговорення

Динаміка концепції сучасного освітнього процесу в Україні формує передумови для ідентифікації актуальної потреби в розробці нових та оптимізації існуючих підходів до інноваційної підготовки педагогів професійної освіти. Структурно-функціональна модель формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти на сьогодні має відповідати за впровадження та розвиток принципів конкурентоспроможності, ініціативності, соціальної адаптованості та креативності. Педагог професійної освіти, згідно з глобальними тенденціями трансформації освітнього процесу, позиціонується як фахівець, відкритий до неперервного професійного зростання та саморозвитку, зорієнтований на вдосконалення професійної діяльності та адаптацію її відповідно до динаміки попиту зі сторони соціуму. Такий фахівець здатний самостійно освоювати педагогічні інновації, залучаючи до робочого процесу інноваційні педагогічні технології (Romijn, B., Slot, P., & Leseman, P., 2021). З огляду на вище приведену тенденцію, одним із пріоритетних напрямів педагогічної освіти ідентифікується актуальна векторність формування професійних якостей майбутнього педагога професійної освіти, у першу чергу – педагогічної толерантності.

Серед основних педагогічних умов формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції необхідно виділити наступні ((Nagima, B., Saniya, N., Gulden, Y., Saule, Z., Aisulu, S., & Nazigul, M., 2023; Gutu, V., & Boghian, I., 2019):

1. Створення міждисциплінарного освітнього середовища в освітньому процесі для мотивування студентів до толерантного вирішення квазіпрофесійних завдань.

---

2. Виявлення у змісті професійної підготовки майбутніх педагогів професійної освіти міждисциплінарних зв'язків для інтегрування спеціальних та загальних знань студентів про педагогічну толерантність.

3. Оптимальне використання інноваційних технологій організації освітньої діяльності студентів для моделювання міждисциплінарних етико-деонтологічних педагогічних кейсів.

4. Забезпечення інтегративної формальної, неформальної та інформальної підготовки майбутніх педагогів професійної освіти до толерантної фахової взаємодії.

Структурно-функціональна модель формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти, у тому числі, засобами міждисциплінарної інтеграції, закріплена в нормативно-правовому полі низкою документів загальнодержавного значення. Зокрема, аспекти досліджуваної проблематики розглядаються в Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (2022 р.), Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 рр. (2015 р.), Законі України «Про освіту» (2017 р.) та інших нормативно-правових документах, де актуалізується необхідність у трансформації традиційних підходів до підготовки педагогів професійної освіти.

Необхідно зазначити, що з-поміж загальноприйнятих підходів до визначення педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти найбільш пріоритетними методологічними орієнтирами виступають ціннісно-смісловий, діалогічний та екзистенційно-гуманістичний (Hnatovska, K., 2020). Всі три підходи при цьому синергічні в ідеї першочергової необхідності внутрішньої трансформації суб'єктів, відводячи другорядну роль публічному відтворенню принципів толерантності у комунікаційних процесах.

Структурно-функціональна модель формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції дає змогу гармонізувати основні алгоритми освітнього процесу, на основі попередньої аналітики та виходячи із цільового спрямування педагогічних умов. Варто зазначити, що концепція формування структурно-функціональної моделі передбачає етапність процесу обґрунтування та побудови моделі, що передбачає наступні заходи:

1. Аналітика динаміки педагогічного процесу формування толерантності майбутніх педагогів професійної освіти, з ідентифікацією основних проблем, викликів та ризиків.

2. Формування теоретичної основи процесу, котра володіє потенціалом нівелювання проблем і протиріч процесу формування толерантності у майбутніх педагогів професійної освіти.

3. Формулювання мети та завдання структурно-функціональної моделі формування толерантності в умовах освітнього процесу, виокремлення методологічних основ.

4. Конструювання моделі формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції, з виділенням взаємозалежностей між основними елементами об'єкту дослідження, виокремленням параметрів об'єкту та відповідних критеріїв їх оцінки.

5. Залучення сформованої моделі до всіх етапів освітнього процесу, з врахування принципів адаптивності та динамічності.

6. Аналітика та інтерпретація результативності застосування моделі, розробка оптимізаційних мір, окреслення шляхів вдосконалення моделі формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції.

Ефективне застосування педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування педагогічної толерантності дасть можливість сприяння ефективній адаптації молодих фахівців у інноваційному освітньому просторі, підвищення рівня їх мотивації щодо формування толерантної поведінки як вагомого елементу професійного становлення (Abdrakhman, G., Issabekova, G., & Kudabayeva, P., 2022). При цьому, рівень професійної спрямованості майбутнього педагога відповідатиме його здібностям до наукової роботи та професійним ідеалам, а рівень мотивації та інтересу до креативної діяльності буде підкріплений відповідними професійними та особистісними навиками толерантності задля подальшого успішного професійного становлення.

Необхідно зазначити, що процес ідентифікації рівнів сформованості толерантності у майбутніх педагогів має опиратись на принцип послідовності, при цьому толерантність при переході на інший рівень характеризується зміною структури і функціональності за кожним компонентом.

Таким чином, толерантність являє собою багатогранне явище з власною структурно-функціональною організацією, що взаємодіє з іншими психолого-педагогічними явищами та процесами. Такі передумови створюють необхідність у застосовуванні системного підходу в процесі формування толерантності у майбутніх педагогів професійної освіти (Abdrakhman, G., Issabekova, G., & Kudabayeva, P., 2022). Системний підхід дозволяє змоделювати алгоритм педагогічного процесу формування толерантності, сформувати абстрактну структуру педагогічного процесу. Засоби міждисциплінарної інтеграції при цьому виступають дієвим інструментом розвитку логічного мислення, навичок аналітики та узагальнення набутих знань, стимулюючи професійну ініціативність та відповідальність.

Дискурс педагогічної толерантності в науковій літературі репрезентує різноманітність змістовних смислів цього поняття та свідчить про відсутність загального концептуального підходу до її визначення. Аналітика наукових напрацювань з теми дослідження створила основу для формування переконання у тому, що сучасне уявлення про педагогічну толерантність має в основі визнання як загальної суспільної цінності та основним компонентом ефективного комунікативного процесу. Так, окремі вчені, (Швардак, М.В., 2021), розглядаючи проблему педагогічної толерантності як необхідної передумови професійної реалізованості сучасного педагога, підкреслюють, що феномен толерантності безпосередньо поєднаний із внутрішнім відчуттям власної свободи та позиціонування у сфері комунікації. Натомість, представники інших наукових шкіл (Akhmedov, B.A., 2022) зазначають, що функціональність толерантності формувалась впродовж тривалого часу, а тому явище володіє різними смисловими навантаженнями та діапазоном репрезентативності основних функцій.

Базові елементи впровадження та реалізації парадигми формування педагогічної толерантності відображено в окремих актуальних наукових працях (Волощук, І. А., 2020). Крім того, реалізовано ряд науково-педагогічних досліджень, що створюють основу для адаптації інструментарію міждисциплінарної інтеграції до реалій освітнього процесу (Люлька, Г., 2020; Максимова, О.О., 2019).

Дефініція толерантності майбутніх педагогів професійної освіти в аспекті різноплановості підходів вчених найприйнятнішого значення набуває в роботах дослідників (Sokol, M., Galyna, R., Khrystyna, S., Hvozdyak, O., Violetta, G., & Svitlana, I., 2021), котрі витлумачують феномен толерантності як соціокультурну основу гуманізму. Варто підтримати наукову позицію вчених (Lysenko, N., Shtefan, L., & Kholodniak, O., 2020), котрі вважають поетапне

взаємопов'язане вивчення психологічних, культурологічних, етичних, деонтологічних напрямів навчання у закладах освіти основою для ефективного застосування засобів міждисциплінарної інтеграції в процесі формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти.

Висновки

У результаті проведеного дослідження можна стверджувати, що пріоритетними напрямками національної політики щодо розвитку освітнього середовища в напрямку формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти позиціонуються особистісна орієнтація, оптимізація змісту та форм організації освітнього процесу, інтеграція освітнього простору до європейської спільноти.

В ході роботи встановлено, що проблеми формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції базується на акумуляції наукового спадку, в синергії з етичним та культурним особистісним розвитком. Доведено, що загальним методологічним принципом феномену толерантності є позиція гуманізму та людиноцентризму. Визначено, що міждисциплінарна сутність педагогічної толерантності полягає в охопленні нею різних сфер наукового знання й векторності синергічного формування та концептуального неперервного розвитку.

Такі результати дослідження дали можливість розробити базовий алгоритм структурно-функціональної моделі процесу формування толерантності у майбутніх педагогів професійної освіти, метою якої є підвищення ефективності процесу формування професійної та особистісної толерантності серед студентів.

Запропонована структурно-функціональна модель формування толерантності майбутніх педагогів професійної освіти являє собою систему методологічних та організаційно-управлінських заходів. Крім того, в статті

виділено основні підходи до оцінки рівня сформованості толерантності у майбутніх педагогів.

Перспективним напрямом майбутніх досліджень з заданої тематики вбачається розробка критеріїв оцінки ефективності процесу формування толерантності у майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції.

Література

1. Romijn B., Slot P., Leseman P. Increasing teachers' intercultural competences in teacher preparation programs and through professional development: A review. *Teaching and Teacher Education*. 2021. №98. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103236>.
2. Magee M., Kuijpers M., Runhaar P. How vocational education teachers and managers make sense of career guidance. *British Journal of Guidance & Counselling*. 2022. №50(2). C.273–289. DOI: 10.1080/03069885.2021.1948970.
3. Huang, F., Cornell, D. Teacher Support for Zero Tolerance Is Associated With Higher Suspension Rates and Lower Feelings of Safety. *School Psychology Review*. 2021. №50(2). C. 388–405. DOI: 10.1080/2372966X.2020.1832865
4. Yang, C., Xie, L., Qiao, S., Yuille, A. L. Training Deep Neural Networks in Generations: A More Tolerant Teacher Educates Better Students. *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*. 2019. №33(01). C. 5628–5635. <https://doi.org/10.1609/aaai.v33i01.33015628>
5. Ramírez-Montoya, M.S., Andrade-Vargas, L., Rivera-Rogel, D., Portuguez-Castro, M. Trends for the Future of Education Programs for Professional Development. *Sustainability*. 2021. №13(13). <https://doi.org/10.3390/su13137244>
6. Nagima, B., Saniya, N., Gulden, Y., Saule, Z., Aisulu, S., Nazigul, M. Influence of Special Learning Technology on the Effectiveness of Pedagogical Ethics Formation in Future

Teachers. *Journal of Education and E-Learning Research*. 2023. №10(1). С. 1–6. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1381273>

7. Abdrakhman, G., Issabekova, G., Kudabayeva, P. Multiculturalism As A Pedagogical Category Of Integrative-Modular Approach. *Education Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2022. №13(1). С. 126–140. DOI: 10.47750/jett.2022.13.01.015

8. Tangirov, E. S. Mechanisms of educational study of students on the basis of modern pedagogical technologies. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*. 2022. №4. С. 247–250. <https://sjird.journalspark.org/index.php/sjird/article/view/108>

9. Akhmedov, B.A. Psychological and pedagogical possibilities of forming tolerance in future teachers. *Uzbek Scholar Journal*. 2022. №11. С. 289–295. <https://uzbekscholar.com/index.php/uzs/article/view/487>

10. Gutu, V., Boghian, I. A Bidimensional Psycho-pedagogical Model for Tolerance Education. *Romanian Journal for Multidimensional Education/Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. №11(4).

11. Hnatovska, K. Culturological approach as a tool for development tolerance in future specialists. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. 2020. №23. С. 96–100. <https://doi.org/10.15330/msuc.2020.23.96-100>

12. Швардак, М. В. Закономірності та методологічні принципи системи підготовки майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти до застосування технологій педагогічного менеджменту. *Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених*. 2021. №1(7). С. 151–157. <http://localhost:8080/jspui/handle/123456789/8299>

13. Волощук, І. А. Розвиток толерантних якостей майбутніх вчителів в системі фахової підготовки. *Науковий вісник Льотної академії*. 2020. №7. С. 20–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2020_7_4.

---

14. Люлька, Г. Педагогічна толерантність як професійна якість сучасного вчителя початкових класів. *Молодий вчений*. 2020. №2(78). С. 435–437. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-91>

15. Максимова, О.О. Позиція толерантності вчителя НУШ. Система підготовки майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи: монографія. 2019. 38–54. http://eprints.zu.edu.ua/30263/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9E_1.PDF

16. Sokol, M., Galyna, R., Khrystyna, S., Hvozdyak, O., Violetta, G., Svitlana, I. Tolerance in the communicative culture of modern educational manager. *Propósitos y representaciones*. 2021. №9(2). <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8108857>

17. Lysenko, N., Shtefan, L., Kholodniak, O. Teaching tolerance at school: the experience of modern French education system. *Journal of Liberty and International Affair*. 2020. №6(1). С. 129–138. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=853345>

Дідур А.В.

Загальна характеристика педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти засобами міждисциплінарної інтеграції

Анотація

Сучасні суспільні процеси характеризуються глобальною тенденцією щодо пріоритету фундаментальних освітніх потреб у формуванні розвинутої особистості, з значним інтелектуально-творчим потенціалом. У статті реалізовано загальну характеристику основних педагогічних умов формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти

засобами міждисциплінарної інтеграції, а також особливостей структурно-функціональної моделі процесу. **Метою статті** позиціонується характеристика теоретичних основ та умов формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти, з залученням засобів міждисциплінарної інтеграції, а також опис структурно-функціональної моделі процесу. **Методи дослідження.** У ході реалізації дослідження було задіяно низку загальнонаукових методів дослідження, зокрема, методи аналізу, синтезу, конкретизації та формалізації, абстрагування, індукції та дедукції, порівняння. **Результати.** Визначено, що серед основних векторів модернізації національної системи професійної освіти позиціонується оптимізація процесу теоретико-практичної підготовки майбутніх педагогів. У статті встановлено, що необхідність актуалізації явища педагогічної толерантності зумовлена специфічними вимогами до професійних значущих якостей педагога професійної освіти, що характеризуються специфічним змістом та конкретизованою спрямованістю педагогічної діяльності. У процесі дослідження з'ясовано, що одним із перспективних напрямів педагогічної освіти позиціонується на сьогодні формування особистісних якостей майбутнього педагога професійної освіти як фахівця, у тому числі, його педагогічної толерантності. Акцентовано увагу на важливості формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної освіти з залученням засобів міждисциплінарної інтеграції. Встановлено сутність досліджуваного явища, котра ідентифікується як особистісна якість і принцип діяльності педагога, що полягають у визнанні цінності і вираженні поваги до відмінностей між суб'єктами освітнього процесу, визнання права на інакшість, відмову від бажання змінити його за своїм зразком, умінні адекватного взаєморозуміння, прагненні будувати демократичні взаємини з усіма суб'єктами освітнього процесу. **Висновки.** У процесі дослідження висвітлено основні положення сучасних нормативно-правових актів, що узаконюють необхідність трансформації алгоритмів підготовки майбутніх педагогів професійної освіти, а також концептуальні підвалини організації освітнього процесу у вищій школі. Окрім того, охарактеризовано базові засади реалізації та розвитку міждисциплінарної інтеграції освітнього процесу.

Ключові слова: професійна підготовка, студенти, професійна компетентність, педагогічні умови, освітній процес, інтеграційні процеси.
